

**UCHWAŁA Nr VI/36/2011
RADY GMINY PABIANICE**

z dnia 31 marca 2011r.

w sprawie zatwierdzenia Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pabianice na lata 2011-2032.

Na podstawie art.18 ust.2 pkt.15, art.40 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2001r , Nr 142, poz. 1591, zm. z 2002r. Nr 23, poz.220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz.1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003r. Nr 80, poz.717,Nr162, poz.1568 , z 2004r. Nr 102, poz.1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 167, poz.1795, z 2005r. Nr 172, poz.1441, Nr 175, poz.1457 , z 2006r. Nr 17 , poz.128 , Nr181, poz.1337, z 2007r. Nr 48 , poz. 327 , Nr 138,poz. 974 , Nr 173 , poz. 1218, z 2008r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223,poz.1458, z 2009r. Nr 52 , poz. 420 , Nr 157, poz. 1241, z 2010r. Nr 28 , poz. 142 i 146 , Nr 40, poz. 230, Nr 106, poz.675) oraz art.18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25 , poz.150, zm. Nr 111, poz.708, Nr 138, poz.865, Nr 154, poz. 958, Nr 171, poz. 1056, Nr 199 , poz.1227, Nr 223, poz.1464, Nr 227, poz.1505, z 2009r. Nr 19, poz.100, Nr.20 , poz.106, Nr 79, poz. 666, Nr 130, poz.1070i Nr 215, poz.1664, oraz z 2010r. Nr 21, poz.104, Nr 28, poz.145, Nr 40, poz. 227, Nr 76, poz. 489, Nr 119, poz. 804 , Nr 152, poz. 1018 i 1019 i Nr 182, poz. 1228, Nr 229, poz.1498, Nr 249, poz.1657), art. 14 ust.2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz.251, zm. 2008r. Nr 88, poz.587, Nr 199, poz. 1227 , Nr 223, poz. 1464, z 2009 r. Nr 18 poz. 97 , Nr 79, poz.109) Rada Gminy Pabianice

uchwała co następuje:

§1. Zatwierdza się Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Pabianice na lata 2011-2032 w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Pabianice .

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

Przewodniczący
Rady Gminy Pabianice
dr Arkadiusz Jaksa

Załącznik
do Uchwały Nr VI/36/2011
Rady Gminy Pabianice....
z dnia 31 marca 2011 r.

PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY PABIANICE

Marzec 2011r.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE.....	2
II. PRAWNE ASPEKTY DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBESTU.....	4
III. CEL I ZADANIA „PROGRAMU”	5
IV. INFORMACJE O ILOŚCI I STANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY PABIANICE	6
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY PABIANICE.....	6
2. MIEJSCE, ILOŚCI I ROZMIESZCZENIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	6
3. SPOSOBY UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST - ZAŁOŻENIA ORGANIZACJI, KONTROLI I MONITORINGU PROGRAMU.....	7
V. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU NA LATA 2011 - 2032.....	10
1. PLANOWANY HARMONOGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2011 – 2032.....	10
2. CELE KRÓTKOTERMINOWE 2011 -2015.....	11
3. CELE DŁUGOTERMINOWE 2011 -2032.....	12
VI. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU SZACUNEK KOSZTÓW ORAZ ŹRÓDEŁ FINASOWANIA.....	12
1 . POTENCJALNE ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA DOFINANSOWANIA.....	12
2 . SYSTEM DOFINANSOWANIA WYWOZU ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	13
VII. OBOWIĄZUJACE W POLSCE AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE AZBESTU ORAZ OCHRONY PRZED JEGO SZKODLIWOŚCIĄ....	14
1. Regulacje ustawowe.....	14
2. Akty wykonawcze.....	15
VIII. ZAŁĄCZNIKI.....	16

I. WPROWADZENIE

Azbest to nazwa materiału włóknistego, występującego w przyrodzie, którego włókna są bardzo elastyczne, mocne i twarde. Należą do nich minerały z grupy serpentynu (chryzotyl) i amfiboli (aktynolit, krokidolit). Produkty azbestowe są kwasoodporne, ogniotrwałe, odporne na korozję i charakteryzują się dużą wytrzymałością mechaniczną, odpornością na działanie czynników chemicznych oraz posiadają właściwości dźwiękochłonne. W przyrodzie występuje około 150 minerałów o pokroju włóknistym, które w czasie procesu produkcyjnego mogą się rozdzielać na sprężyste włókna. To właśnie te unikalne właściwości sprawiły, że minerał ten zyskał uznanie w XX wieku i zaczęto go powszechnie stosować w przemyśle włókienniczym, maszynowym, elektrotechnice i budownictwie.

Obecnie na świecie znanych jest ponad 5 tysięcy wyrobów do produkcji, których użyto azbestu. Należą do nich materiały głównie stosowane w budownictwie jako pokrycia dachowe, osłony elewacyjne ścian, przewody kominowe, rury wodociągowe i kanalizacyjne oraz elementy izolacyjne. Mieszanki azbestu i cementu wkroczyły do przemysłu materiałów budowlanych w postaci lekkich i wytrzymałych płyt, znanych jako eternit.

Azbest znajdował także zastosowanie jako okładziny ścienne oraz wytłaczane panele do dekoracji ścian i sufitów.

Po kilkudziesięciu latach powszechnego stosowania azbestu okazało się, że jego włókna rozpylone w powietrzu i wraz z nim wdychane prowadzą do śmiertelnych chorób. Potwierdzają to wyniki badań, które jednoznacznie wskazują, że podczas wydobywania, przerobu oraz użytkowania wyrobów zawierających azbest w stanie suchym łatwo ulega on rozpyleniu przez swoją włóknistą budowę a po przedostaniu się do organizmu trwale utrzymuje się w płynach ustrojowych. Do chorób wywoływanych przez azbest należą:

Azbestoza (pylica azbestowa)

Jest jedną z odmian tzw. pneumoconiosis, schorzeń wynikłych z nadmiernego zapylenia płuc. Pylica azbestowa mimo, że nie jest jedyną chorobą wywołaną przez azbest, może być określana mianem zawodowej choroby pracowników azbestu. Azbestoza jest chorobą nieuleczalną. Okres inkubacyjny przekracza dziesięć lat, a symptomy choroby mogą wystąpić dopiero po dwudziestu latach. W przypadku azbestozy okres od zaistnienia choroby do śmierci jest uzależniony od ilości wchłoniętego azbestu i czasokresu narażenia na azbest. Małe ilości azbestu wchłaniane w długim okresie, podobnie jak duże dawki pyłu azbestowego nawet w relatywnie krótkim okresie mogą wywołać nieodwracalne zmiany w płucach. Można przypuszczać, że przy odpowiedniej profilaktyce, ograniczeniu z ewentualnym wycofaniem z produkcji i użycia materiałów zawierających azbest, pylica azbestowa, jako choroba zostanie wyeliminowana w ciągu następnych dwudziestu do czterdziestu lat.

Mezotelioma (międzybłoniak opłucnej i otrzewnej)

Jednym z efektów zdrowotnych obserwowanych u osób narażonych na znaczące oddziaływanie azbestu jest coraz częściej rejestrowany wzrost

zachorowalności na międzybłoniaki. Pojawiają się one przy narażeniu na pośrednie poziomy zanieczyszczeń powietrza określane też poziomami parazytowymi. Rak opłucnej i rak otrzewnej są nowotworami o których współczesna medycyna wie, że są one wywołane tylko przez azbest. Mezotelioma jest złośliwą i śmiertelną formą nowotworową. Okres inkubacji mezoteliomy może trwać 20 do 40-tu lat, ale znane są przypadki zachorowania już po 14-tu latach od pierwszego kontaktu z azbestem. W odróżnieniu od azbestozy, określenie relacji między ilością azbestu i czasem narażenia na włókna azbestowe a pierwszymi symptomami choroby jest obecnie nie możliwe. Wśród osób o nawet nikłym narażeniu ograniczonym do sporadycznych kontaktów z pyłem azbestowym, (na przykład w szkole, czy nawet w przedszkolu) obserwowane były przypadki zachorowań. Bardzo młody wiek w chwili rozpoznania (lub zgonu), biorąc pod uwagę okres karencji nowotworu, świadczy o ich narażeniu środowiskowym już we wczesnym dzieciństwie.

Zapadalność na międzybłoniaka opłucnej w populacji generalnej w Polsce wynosi ok. 5 przypadków na 1 mln ludności. Ciągłe trwająca ekspozycja środowiskowa stanowi więc poważne zagrożenie dla zdrowia mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży mających częsty, bezpośredni kontakt ze źródłami emisji.

Rak płuc

Ryzyko zachorowania na raka płuc, w odróżnieniu od mezoteliomy, jest o tyle większe, że w samych oskrzelach i oskrzelikach oprócz włókien azbestowych znajdują się inne zanieczyszczenia nie wydalone z płuc, często o charakterze rakotwórczym. W połączeniu z mechanicznymi zdolnościami włókien azbestu do cięcia komórek tkanki ludzkiej, proces tworzenia się narośli nowotworowej w wielu przypadkach jest tylko sprawą czasu. Tutaj należy zwrócić szczególną uwagę na tzw. synergizm między paleniem papierosów a rakiem płuc u pracowników azbestu. Dym z papierosa zawierający różne substancje toksyczne, paraliżuje jeden z najistotniejszych systemów obronnych układu oddechowego: układ śluzowo-rzęskowy umożliwiając tym samym coraz większej ilości substancji obcych głębszą penetrację oskrzelików. Jedną z rakotwórczych substancji zawartych w dymie z papierosa jest benzo-apyren, który w połączeniu z włóknem azbestu ma zwiększone możliwości penetracji tkanki płucnej, zwiększając tym samym ryzyko powstania nowotworu. Innymi karcenogenami mogą być związki niklu i chromu. Sam azbest jest tylko czynnikiem, który, zdaniem niektórych lekarzy, nie jest zdolny do wytworzenia nowotworu bez obecności czynnika inicjującego. Osoba, która nie pali papierosów jest 10-ciokrotnie mniej narażona na raka płuc niż osoba paląca.

To właśnie ze względu na zagrożenie jakie stwarza musi być usunięty ze wszystkich obiektów w kraju do końca 2032 roku, co jest zgodne z zapisem zawartym w „*Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*” przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 roku. Stąd też wynika konieczność sporządzenia programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Pabianice.

II. PRAWNE ASPEKTY DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJACYMI AZBEST

Na terenie Polski od 1997 roku obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. Zakaz ten został wprowadzony ustawą z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 1997, Nr 101, poz. 628). W kolejnych latach wprowadzono szereg aktów prawnych regulujących kwestie związane z postępowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Uzupełnieniem prawodawstwa w omawianym zakresie jest „*Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*” przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 roku oraz lokalne programy usuwania azbestu realizowane przez województwa, powiaty i gminy.

Polskie prawodawstwo określa także wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, obowiązki organów administracji oraz właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie a także obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów azbestowych.

Obowiązki Gminy :

- opracowanie, przyjęcie i aktualizacja planu gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem problematyki usuwania azbestu;
- gromadzenie informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właścicieli lub zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest oraz miejscu ich występowania;
- przekazywanie sprawozdań marszałkowi województwa o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie, w tym azbestu;
- zatwierdzanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi (w tym odpadami zawierającymi azbest).

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia; sporządzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest poprzez spis z natury;
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub wójtowi gminy (dot. osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami) aktualizacja danych o:

- wyrobach zawierających azbest i miejscach ich wykorzystywania,
- wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone,

III. CEL I ZADANIA PROGRAMU

Celem Programu :usuwania azbestu i wyrobów azbestowych dla Gminy Pabianice jest:

- usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pabianice,
- wyeliminowanie jego szkodliwego wpływu na zdrowie mieszkańców,
- sukcesywna likwidacja negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cel ten pozostaje w ścisłej relacji z celami zdefiniowanymi w „ Programie Wojewódzkim ”.

Stosowanie przez kolejne lata wyrobów azbestowych w budownictwie wpłynęło na jego nagromadzenie się w gospodarstwach i obiektach budowlanych. Obecnie wyeliminowanie wyrobów azbestowych jest procesem kosztownym i wieloletnim. Wynika to z przepisów i procedury postępowania z odpadami niebezpiecznymi, jakim jest azbest. Program wskazuje na właściwy przebieg tych prac, wielkości finansowe przedsięwzięcia, a także uwzględnia sytuację finansową mieszkańców i ich obawy w zakresie gospodarowania azbestem. Harmonogram zawiera nie tylko wskazanie na ilość i cenę, ale także działania edukacyjne i monitorujące, ponieważ na sprawne przeprowadzenie Programu ma wpływ wiedza i znajomość procedur posiadaczy wyrobów azbestowych (np. realizacja usuwania azbestu przy okazji remontów dachu, napraw, itp.).

Zadania Programu.

Program zakłada realizację następujących zadań:

1. Organizacja kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.
2. Uzupelnienie inwentaryzacji i uaktualnianie bazy danych w oparciu o rejestr wniosków.
3. Utworzenie systemu pomocy finansowej dla mieszkańców gminy oraz ewentualne pozyskiwanie funduszy, ze źródeł zewnętrznych na realizację programu.
4. Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości oraz likwidacja „dzikich” wysypisk.
5. Monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym .
6. Okresowa weryfikacja i aktualizacja programu.

Przed przystąpieniem do realizacji programu sporządzono inwentaryzację

wyrobów zawierających azbest, znajdujących się na terenie Gminy Pabianice. Oczywiście należy mieć świadomość, że stopień zagrożenia azbestem postępuje wraz z okresem użytkowania. W gminnej polityce usuwania azbestu należałoby uwzględnić następujące sytuacje:

- unieszkodliwienie wyrobów azbestowych, gdy ich stan techniczny nie pozwala na dalsze użytkowanie,
- ograniczanie uciążliwości wyrobów azbestowych w dalszym ciągu użytkowanych.

IV. INFORMACJE O ILOŚCI I STANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY PABIANICE

1. Charakterystyka Gminy Pabianice

Gmina Pabianice położona jest w centralnej Polsce w województwie łódzkim i wchodzi w skład powiatu pabianickiego . Jest gminą wiejską, której całkowita powierzchnia (wg GUS) wynosi 88 km² (8769 ha). Stanowi to 18 % powierzchni powiatu Pabianickiego. Gmina składa się z dwóch odrębnych części, które od południa i północy otaczają miasto Pabianice.

Gmina ponadto sąsiaduje z miastem Łódź, Konstantynowem Łódzkim, Lutomiernikiem, gminami : Dłutów, Dobroń ,Wodzirady . Teren leży na wysokości 163-200 m n.p.m. Najniżej położona jest wieś Okołów w dolinie Neru , najwyżej Kudrowice, Rydzyny i Pawlikowice.

W skład Gminy wchodzi 18 sołectw, w skład których wchodzi 23 wsie : Bychlew, Gorzew, Górka Pabianicka , Hermanów , Jadwinin ,Janowice , Konin ,Kudrowice, Pawlikowice, Petrykozy ,Piątkowisko ,Rydzyny , Szynkielew , Świątniki , Terenin , Wola Żytowska , Żytowice , Władysławów , Wysieradz , Huta Janowska , Majówka , Osiedle Petrykozy , Porszewice.

Gmina Pabianice ma dogodne połączenia komunikacyjne zarówno drogowe jak i kolejowe.

Przez teren gminy przebiega m.in. droga krajowa 71 relacji Pabianice – Konstantynów Łódzki ,droga wojewódzka nr 485 relacji Pabianice – Bełchatów , a także w sąsiedztwie na terenie Lublinka (miasto Łódź) znajduje się lotnisko .

2. Miejsca , ilości i rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest.

Wyroby azbestowe w Gminie Pabianice to głównie eternit falisty, pokrywający dachy budynków mieszkalnych, inwentarskich, gospodarczych, garaży, itp.

Dane obejmują wyłącznie mieszkańców - osoby fizyczne Gminy Pabianice. W poniższej tabeli zaprezentowano zestawienie zbiorcze ilości wyrobów zawierających azbest w rozbiciu na poszczególne wsie.

Zestawienie ilości azbestu w poszczególnych miejscowościach Gminy Pabianice:

Lp.	Nazwa wsi	pow. dachów w m ²	Ilość budynków
1.	Bychlew	3520	29
2.	Gorzew	2157	21
3.	Okołowice	390	3
4.	Górka Pabianicka	8180	46
5.	Hermanów	1190	11
6.	Jadwinin	2110	15
7.	Władysławów	200	2
8.	Janowice	7353	53
9.	Wysieradz	810	6
10.	Huta Janowska	2000	3
11.	Konin	3804	26
12.	Majówka	1608	21
13.	Kudrowice	5812	36
14.	Piątkowisko	4370	29
15.	Petrykozy + Osiedle Petrykozy	5200	27
16.	Pawlikowice	6450	41
17.	Rydzyny	7840	49
18.	Szynkielew	8089	54
19.	Świątniki	5680	33
20.	Terenin	2930	15
21.	Żytowice	8496	60
22.	Porszewice	4681	24
23.	Wola Żytowska	4379	29
	Razem	98.049	633

3. Sposoby unieszkodliwiania odpadów azbestowych - założenia organizacji, kontroli i monitoringu „Programu”

Wszystkie odpady powinny być zdemontowane i przetransportowane zgodnie z obowiązującym prawem przez koncesjonowane firmy na składowisko odpadów niebezpiecznych.

Procedura odbioru i wywozu odpadów azbestowych:

1. Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, będzie następował na wniosek właściciela obiektu.
2. Złożone wnioski o dofinansowanie będą realizowane według kolejności wpływu wniosków, do wysokości kwoty zabezpieczonej w budżecie Gminy Pabianice na dany rok kalendarzowy.
3. Odbiorem odpadów zawierających azbest zajmie się koncesjonowana firma posiadająca odpowiednie zezwolenia. Wykonawca usługi wyłoniony będzie z zachowaniem wszystkich procedur określonych w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 roku Prawo Zamówień Publicznych Dz. U. Nr 19 poz. 177 z póź. zm.
4. Termin odbioru odpadów z terenu nieruchomości uzgadnia

- przedstawiciel firmy transportowej z właścicielem nieruchomości.
5. Wszystkie czynności związane z załadunkiem i transportem przeprowadzone zostaną zgodnie z obowiązującym przepisami w tym zakresie.
 6. Odbiór odpadów zawierających azbest od właściciela oraz ich przekazanie na składowisko potwierdzone będzie kartą przekazania odpadu, sporządzaną w trzech egzemplarzach: jeden dla odbierającego odpady, drugi dla właściciela odpadu, trzeci dla Gminy Pabianice..
 7. Przewoźnik rozlicza się za wykonaną usługę z Gminą Pabianice lub właścicielem odpadu..

Transport odpadów zawierających azbest

Transport odpadów zawierających azbest, które zaliczane są do niebezpiecznych z miejsc powstawania na miejsce składowania odbywa się z zachowaniem przepisów obowiązujących przy transporcie materiałów niebezpiecznych zawartych w Rozporządzeniu Ministrów Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 czerwca 1999 r. w sprawie przewozu drogowego materiałów niebezpiecznych. Zgodnie z tym rozporządzeniem przy przewozach materiałów niebezpiecznych obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy Europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR). Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 (różne przedmioty i materiały niebezpieczne) z czego wynikają określone wymagania w zakresie ich transportu. Przemieszczanie opakowań z odpadami zawierającymi azbest powinno się odbywać w taki sposób by nie nastąpiło ich otwarcie lub uszkodzenie i wydostanie się włókien azbestowych do otoczenia. Przewoźnik odpadów musi posiadać dokument przewozowy materiałów niebezpiecznych, który według wymagań ADR powinien zawierać:

- numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę,
- klasę do której należy odpad nadawany do przewozu,
- liczbę sztuk przesyłki,
- nazwy i adresy nadawcy i odbiorców przewożonych odpadów,

Pojazdy przewożące odpady powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych. Przed przewożeniem odpadów zawierających azbest przyczepa powinna być oczyszczona z wszelkich ostrych i twardych przedmiotów, które mogłyby uszkodzić folię. Przewoźnik powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Odpady należy przewozić w taki sposób, aby nie były one narażone na tarcie, wstrząsy przewracanie się i wypadnięcia podczas jazdy.

Składowanie odpadów zawierających azbest

Odpady zawierające azbest nie mogą być poddawane odzyskowi i z tego względu praktycznie jedynym sposobem ich unieszkodliwiania jest składowanie. Zasady składowania tych odpadów regulowane są ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Szczegółowe przepisy zawarte w stanowiącym akt wykonawczy do wymienionej ustawy, rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk. Zgodnie z tym rozporządzeniem odpady zawierające azbest należy deponować na składowiskach odpadów niebezpiecznych przeznaczonych wyłącznie do tego celu lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów niebezpiecznych mogących przyjmować również inne odpady niebezpieczne oraz na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne pod warunkiem, że spełnione są warunki techniczne do bezpiecznego składowania tych odpadów.

Przeciwdziałania powstawaniu „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest

Z uwagi na możliwość pojawienia się niekontrolowanego składowania azbestu w postaci „dzikich” wysypisk, albo utwardzania nim dróg polnych należy podjąć następujące działania:

1. **Proces edukacji** - związany z postępowaniem z odpadami azbestowymi, należy systematycznie budować świadomość społeczną, co powinno wyeliminować powstawanie „dzikich” wysypisk tych odpadów i zapewnić właściwe ich składowanie oraz zabezpieczenie na terenie posesji,
2. **Monitoring** - prowadzony na bieżąco celem lokalizowania „dzikich” wysypisk, a w przypadku stwierdzenia ich występowania likwidowanie zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Działania te powinny być finansowane ze środków przeznaczonych na realizację Programu w danym roku kalendarzowym.

Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie o jego realizacji.

Ważnym elementem Programu jest jego systematyczny monitoring, uwzględniający cykliczne działania określające zmiany ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy. Program usuwania azbestu powinien być uważany za „żywy” dokument podlegający aktualizacji. Wynika to z obowiązku właścicieli, zarządców i użytkowników przedkładania corocznych informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania. W kolejnych latach należy gromadzić następujące informacje:

- ilości zutylizowanych odpadów zawierających azbest w danym roku i kolejnych latach realizacji programu,
- procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją programu,
- nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest,

- ilość dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest.

Lista wskaźników zaproponowanych do oceny wdrażania Programu:

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
1	Liczba, jakość i skuteczność wydawnictw, publikacji, kampanii edukacyjno - informacyjnych z zakresu usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest	Ilość/opis
2	Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z problematyką azbestową	Ilość/opis
3	Ilość i jakość interwencji zgłoszonych przez mieszkańców	Ilość/opis
4	Szkolenia kadry administracyjnej jednostek samorządowych w zakresie problematyki azbestowej	Ilość/opis
5	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji z wyrobami zawierającymi azbest	szt.
6	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji objętych zabezpieczeniem wyrobów	szt.
7	Wskaźnik zabezpieczanych i usuwanych wyrobów azbestowych	Mg, m ² ,kg
8	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją programu	%
9	Ilość dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest	szt.
10	Ilość odpadów azbestowych	Mg

Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu

Realizacja Programu jest procesem długofalowym w związku, z czym zakłada się jego aktualizację celem dostosowania do zmieniających się warunków prawnych, finansowych i możliwości realizacyjnych.

V. HARMONOGRAM REALIZACJI „PROGRAMU” NA LATA 2011 - 2032

Rozbiórka oraz odbiór odpadów zawierających azbest będą prowadzone przez firmy posiadające stosowne uprawnienia w tym zakresie. Termin prac w zakresie usunięcia odpadów z terenu nieruchomości uzgadnia wytwórca odpadów azbestowych z przedstawicielem firmy transportowej. Wszystkie czynności związane z załadunkiem i transportem przeprowadzone zostaną zgodnie z obowiązującym przepisami w tym zakresie .

1. Planowany harmonogram działań na lata 2011 -2032:

1.) Organizacja kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania,

Z uwagi na zaobserwowane zainteresowanie problematyką azbestu wśród mieszkańców, oraz niskim poziomem znajomości zagadnienia utylizacji i związanym z tym zagrożeniem dla zdrowia proponuje się przeprowadzanie działalności edukacyjno - informacyjnej. Zminimalizuje to problematykę „dzikich” wysypisk, oraz wpłynie na poprawne zabezpieczenie wyrobów zdeponowanych na terenie posesji. Znajomość prawa i procedur wpłynie na sprawne przygotowywanie wniosków i organizację wywozu wyrobów

azbestowych. Działalność powinna być realizowane poprzez następujące narzędzia: lokalna prasa, ulotki, strona internetowa itp.

2.) Aktualizowanie bazy danych dotyczących podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy,

3.) Utworzenie systemu pomocy finansowej dla mieszkańców gminy,

4.) Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z kolejnością zgłoszeń .

5.) Pozyskiwanie środków na realizację programu,

6.) Monitorowanie realizacji programu i składanie cyklicznych sprawozdań Radzie Gminy.

Harmonogram w postaci tabelarycznej :

Lp.	Działanie	Termin realizacji
1	Działalność informacyjno - edukacyjna (prasa lokalna, ulotki, strona internetowa gminy)	Cały okres realizacji programu
2	Aktualizowanie bazy danych dotyczących podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Pabianice	2011 -2015
3	Utworzenie systemu pomocy finansowej dla mieszkańców gminy	Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z kolejnością zgłoszeń
		Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z kolejnością zgłoszeń
		Pozyskiwanie środków na realizację programu
	Ostateczne działania (usuwanie, odbiór, transport, składowanie)	Cały okres realizacji programu
4	Monitorowanie realizacji programu	Cały okres realizacji programu
5	Sprawozdawczość w zakresie programu	do 2032
		2011 - 2032
		co 4 lata

Program usuwania wyrobów azbestowych dla Gminy Pabianice zakłada realizację szeregu zadań przedstawionych w powyższym harmonogramie. W celu zapewnienia logicznej spójności prowadzonych działań w Programie wyznaczone zostały ustalenia długoterminowe (lata 2011 - 2032, tj. okres 21 lat) oraz przyjęto zadania krótkoterminowe (lata 2011 - 2015, tj. okres 4 lat).

2. Cele krótkoterminowe 2011 - 2015

Cele krótkoterminowe obejmują działania związane z gospodarką odpadami, które realizowane będą w latach 2011 - 2015. Przyjęto następujące cele:

- Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania,
- Pozyskiwanie funduszy ze źródeł własnych oraz zewnętrznych na realizację Programu,
- Usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych,
- Transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest,
- Aktualizacja oraz monitoring realizacji Programu i okresowe

raportowanie jego realizacji władzom samorządowym .

3. Cele długoterminowe 2011 - 2032

Cele długoterminowe obejmują działania związane z gospodarką odpadami, które realizowane będą do roku 2032. W ramach realizacji tych celów przyjęto:

- wdrożenie systemu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz systemu ich magazynowania i wywozu na składowisko odpadów niebezpiecznych,

-oczyszczenie terenów publicznych z odpadów azbestowych, wyeliminowanie i unieszkodliwienie ich poprzez deponowanie odpadów zawierających azbest na bezpiecznych składowiskach odpadów azbestowych, prowadzenie monitoringu realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym .

VI. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU - SZACUNEK KOSZTÓW ORAZ ŹRÓDEŁ FINASOWANIA

1. Potencjalne zewnętrzne źródła dofinansowania:

Środki z budżetu państwa

Planowane wydatki z budżetu państwa w okresie 30-lat ograniczone zostały do czterech zadań:

- Wydatki na finansowanie działalności Głównego Koordynatora określone w Krajowym Programie Usuwania azbestu z terytorium Polski - w wysokości 1 mln zł rocznie,
- Wydatki na działalność informacyjno-popularyzacyjną w mediach dotycząca bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów ich usuwania, a także informacji o szkodliwości azbestu i sposobów chronienia przed narażeniem na jego emisje - łącznie 27 mln zł. Wydatki na opracowanie (lub udział) terenowych planów ochrony przed szkodliwością azbestu i programów usuwania wyrobów zawierających azbest, a także szkolenia pracowników administracji publicznej (szczególnie centralnego i wojewódzkiego) w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu - łącznie 4,15 mln zł,
- Wydatki na opracowanie programów zdrowotnych i utworzenie ośrodka oceny ryzyka - łącznie 4 mln zł.

W sumie planowane wydatki zamykają się kwota 65,15 mln zł, z tego w latach 2003 - 2006 15,75 mln zł, a w latach 2007-2032 ok. 49 mln zł.

Środki z funduszy ochrony środowiska

Środki te powstają z opłat za korzystanie ze środowiska, ponoszonych zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska ze zm.

Opłaty te stanowią dochód Narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony

środowiska i gospodarki wodnej, oraz budżetów gmin. Jedną z możliwości wydatkowania tych środków jest ich przeznaczenie na pokrycie kosztów realizacji przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu z terytorium kraju, w tym na budowę składowisk odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Środki z Unii Europejskiej

Inicjatywy samorządów oraz instytucji publicznych w zakresie gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest, mogą być realizowane przy współudziale środków:

Pochodzących z Funduszu Spójności . Wykorzystanie pomocy z Funduszu Spójności następuje w oparciu o Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007 - 2014 oraz Strategię wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2007-2014. Współfinansowanie z Funduszu Spójności w obszarze ochrony środowiska mogą otrzymać m.in. inwestycje z dziedziny racjonalizacji gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi.

Do ubiegania się o środki kwalifikują się inwestycje o wartości całkowitej powyżej 10 mln euro, a beneficjentami pomocy mogą być jednostki samorządu terytorialnego, tworzone przez związki gmin lub inne podmioty publiczne.

Środki z Funduszy Strukturalnych - w przypadku gmin środki te mogą pochodzić z Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego oraz z sektorowego Programu Operacyjnego – Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich.

2. System dofinansowania wywozu odpadów azbestowych

Rada Gminy Pabianice powinna uchylać corocznie w budżecie gminy stosowne środki na realizację programu. Podstawą wysokości kwoty mogą być napływające wnioski oraz pozyskane zewnętrzne fundusze. W programie założono, że usuwanie wyrobów zawierających azbest będzie się odbywać ze wsparciem finansowym Gminy w latach 2011 - 2032.

Wsparcie dotyczyć będzie dofinansowania kosztów: **przygotowania , transportu i składowania wyrobów zawierających azbest.**

Dofinansowanie odbywać się będzie ze środków budżetu gminy , pochodzących z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian. Jednakże na skutek weryfikacji programu w kolejnych latach i zmian w możliwościach pomocy dla mieszkańców może ulec zmianie rodzaj finansowanego wsparcia.

Dla oszacowania prawdopodobnych kosztów przedsięwzięcia, przyjęto następujące, jednostkowe koszty wykonania w/w usług:

- całkowita ilość wyrobów zawierających azbest **98049 m²** w przeliczeniu na tony **1400 Mg.**
- całkowity koszt związany z transportem oraz składowaniem wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pabianice wyniesie **1400 Mg. x 600zł =840000zł.**

Przy ustalaniu kosztów oparto się na informacjach pochodzących od firm

świadczących usługi w zakresie transportu i składowania odpadów azbestowych, działających na terenie województwa łódzkiego.

Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym w usuwaniu odpadów zawierających azbest.

Urząd Gminy Pabianice finansuje (dotuje) częściowo koszty związane z usuwaniem azbestu pochodzących z nieruchomości, których właścicielami są osoby fizyczne w następującym zakresie:

- przygotowanie do transportu ,transportu odpadów, oraz składowaniem - 100%

Usuwanie wyrobów azbestowych jest procesem złożonym i nie można z góry założyć równomiernego realizowania Programu. Wpływ na realizację i sprawny proces utylizacji azbestu będą miały następujące czynniki:

- **wiek wyrobu z azbestu** - wraz z upływem czasu stan wyrobów zawierających azbest będzie ulegał stopniowemu pogorszeniu, spowodować to może kumulację odpadów azbestowych pod koniec realizacji Programu w latach 2020-2030,
- **świadomość mieszkańców**- dobra znajomość procedur i zasad postępowania z wyrobami zawierającymi azbest może pozytywnie wpłynąć na proces utylizacji, mieszkańcy świadomi zagrożenia i stanu wyrobów, w których są w posiadaniu będą mogli w odpowiednim czasie skorzystać z pomocy gminy, uniknie się m.in. „dzikich” składowisk azbestu - mieszkańcy nie będą go porzucać ale zabezpieczać,
- **sytuacja finansowa mieszkańców**- w znacznym stopniu determinuje tempo zmiany np. pokrycia dachowego a tym samym utylizację wyrobów z azbestem,
- **zmiana kwalifikacji mieszkańców** - większość mieszkańców utrzymywała się z gospodarstw rolnych. Obecnie młode pokolenie odchodzi od prowadzonej działalności, co może utrudniać działania gdyż nie będą oni zainteresowani wymianą pokryć dachowych budynków inwentarskich.

VII. OBOWIĄZUJĄCE W POLSCE AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE AZBESTU ORAZ OCHRONY PRZED JEGO SZKODLIWOŚCIĄ

1. Regulacje ustawowe

-Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U. Nr 3/2004, poz. 20, z późn. zm.).

Ustawa weszła w życie 28 września 1997 roku. Zakazuje ona wprowadzania na

polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 r., a z dniem 28 marca 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Wyjątek stanowi tylko azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. Wykaz tych wyrobów określa corocznie minister właściwy do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia. Wymieniona ustawa praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce, pozostaje natomiast problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób nie zagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska. Ustawa porządkuje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

-Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach tekst jednolity (Dz. U. Nr 39, poz. 251, z późn. zm.).

-Ustawa z dnia 22 stycznia 2010r o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 28 poz.145 z późn. zm.

-Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska tekst jednolity (Dz. U. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).

.

2. Akty wykonawcze

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, z dnia 5 sierpnia 2010r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 162, poz. 1089 .

VIII. ZAŁĄCZNIKI

1. Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania.

1. Właściciel/zarządca/użytkownik:

Imię i Nazwisko.....

Adres zameldowania

2. Adres występowania azbestu.....

3. Tytuł własności.....

4. Nazwa/rodzaj wyrobu*.....

5. Ilość eternitu na zabudowaniach w (m², tony).....

6. Ilość eternitu zdemontowanego i zmagazynowanego na posesji (m² tony)

.....

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu :.....

a) okresowej wymiany z tytułu zużycia:.....

b) całkowitego usunięcia.....

8. Inne, istotne informacje o wyrobach

.....

.....

Data.....

Podpis

.....

Wyjaśnienia:

*- niepotrzebne skreślić

1) Za wyrób zawierający azbest, uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1% azbestu.

2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe itp.